

EIERSEKSJONSSAMEIET PARKODDEN

Informasjonsskriv om skjeggkre

5. mars 2019.

Skjeggkre ble først offisielt oppdaget i Norge i 2013, og har siden spredd seg i rekordfart i norske boliger. Skadedyrkesperter anslår at 50% av alle boliger vil være rammet i løpet av få år. Det er bred enighet om at skjeggkre neppe kan utryddes fra boliger med dagens løsninger, men man vil kunne redusere bestanden kraftig ved bruk av limfeller og lokkemidler.

Nyere boliger og nyrenoverte boliger synes å være overrepresentert. Hvorfor det er slik er vanskelig å si, men det antas at skjeggkre kommer til under byggeprosessen. I Norge lever skjeggkre kun innendørs og må derfor komme inn i huset via noe annet. Eksempelvis kan skjeggkre følge møbler, koffertar eller emballasje (papp/papir

Skjeggkre er sensitiv for lave og høye temperaturer. Utvikling og aktivitet begrenses kraftig ved temperaturer under 16 grader og stanser helt ved 11 grader. Temperaturer over 26 grader begrenser også levetiden betraktelig, og de dør etter en time hvis de utsettes for 41 grader. Skjeggkre når voksenstadiet etter cirka 3 år. De vil da være 10 – 18mm lange. Skjeggkre er mørke grå av farge og har lange «antenner» foran og bak.

Skjeggkre eller Sølvkre?

Mange er usikre på om det er skjeggkre eller sølvkre (sølvdyr/sølvfisk) de har fått i hus. Det er en vanlig myte at skjeggkre kan klatre og sølvkre ikke kan. Både skjeggkre og sølvkre har klør som gjør det mulig for dem å klatre. Men sølvkre er mer avhengig av fukt, som man i større grad finner på gulvet, derfor holder de seg stort sett bare der. Skjeggkre derimot kan man finne over alt ettersom de ikke er like fuktavhengige.

Denne informasjonen alene er altså ikke nok til å identifisere om det er snakk om skjeggkre eller sølvkre. Men finner man kre i skuffer, skap, på vegger og i tak, så er det trolig snakk om skjeggkre.

Mange tror innledningsvis at de har fått sølvkre. Sølvkre er relativt uproblematisk å håndtere, da disse er helt avhengig av fukt. Sølvkre er ofte et tegn på et fuktproblem.

Løser man fuktproblemet forsvinner sølvkreene. Skjeggkre i voksen alder klarer seg derimot uten tilgang på fukt over lang tid.

Skjeggkre og sølvkre er relativt like utseendemessig. En stor forskjell er likevel enkel å se: Skjeggkre har svært lange haletråder, gjerne lengre enn selve kroppslengden. Sølvkre derimot har haletråder som er cirka halve kroppens lengde, eller kortere.

Et typisk skjeggkre med lange haletråder

Størrelse: Skjeggkre blir noe større enn sølvkre: Skjeggkre: 15-19mm. Sølvkre: 7-12mm.

Farge: Skjeggkre: Mørk grå med mørke flekker. Sølvkre: Grå/sølv (betydelig lysere enn skjeggkre)

Resten av rundskrivet omhandler kun skjeggkre.

Skjeggkre forårsaker ingen betydelig skade på bygningsmasser og gjør heller ingen skade på mennesker. Skjeggkre biter ikke. Grunnen til at skjeggkre defineres som et skadedyr er at det kan oppleves svært psykisk belastende å ha dem i hus. Man betegner også skjeggkre som skadedyr på grunn av skadepotensialet det kan ha ved å få skadedyret i museum, arkiv og bibliotek. Dette fordi skjeggkre blant annet spiser papir.

Skjeggkre er nattaktive. Det vil si at de primært kommer frem når det er mørkt og det kan derfor gå lang tid før de blir oppdaget. Mange oppdager skjeggkre for første gang i forbindelse med et toalettbesøk på natten. Når man skrur på lyset vil man kunne se dyr som piler over gulvet for å gjemme seg på et mørkt sted. Skjeggkre trives typisk under listverk, kjøkkeninnredning, baderomsinstallasjoner, vaskemaskin mm. Dette vil være «hotspots» for utplassering av limfeller.

Hva kan man gjøre?

Pr i dag finnes det ingen «quick fix». Folkehelseinstituttet og andre skadedyreksperter fraråder bruk av gift av mange årsaker:

Det er ikke ønskelig at mennesker og husdyr blir utsatt for giftstoffer.

Giften som tradisjonelt brukes mot skjeggkre – «Permetrin» – kan virke avskrekkende på skjeggkreene, slik at de trekker vekk fra det behandlede området. Man risikerer da at problemet sprer seg til større deler av boligen. Det kan også på sikt være fare for at skadedyrene blir resistente mot middelet.

Skjeggkre tåler som nevnt temperatursvingninger dårlig. Det er uklart hva som skjer ved frysing, men det er nærliggende å tro at skjeggkreene ikke vil tåle minusgrader særlig godt.

Varme/kulde-behandling er vurdert av FHI til å være et godt lokalt tiltak, men vanskelig å gjennomføre på en hel bolig. Dette fordi skjeggkreet klarer å gjemme seg på steder hvor man ikke når fram med behandlingen. Det er også byggtekniske utfordringer med å varme opp eller kjøle ned en bolig til de temperaturer som må til.

Tiltak i hverdagen – forebygging

Man kan avhjelpe situasjonen merkbart ved godt renhold. Skjeggkre liker til en viss grad fukt, så å holde det tørt er derfor viktig. Overdreven vasking med vann kan potensielt føre til bedre leveforhold for skjeggkreene. Det anbefales hyppig støvsuging, spesielt langs alle lister. Vasking med tørrmopp eller lett fuktet klut er også anbefalt.

Etter å ha støvsuget bør man legge støvsugerposen i en tett plastpose og fryse den. Da er man sikker på at man tar livet av de dyrene som man har støvsuget.

Det er også anbefalt å holde det generelle fuktnivået i boligen nede. Dersom hele eller deler av boligen er fuktig kan en avfukter hjelpe på dette. Baderom og vaskerom er særlig utsatt for fukt, spesielt hvis man tørker klær innendørs.

Dersom man har sprekker i huset som man observerer at skjeggkre trekkes mot, kan disse tettes med silikon. Dette kan gi færre «ruter» for skjeggkreene og plassering av limfeller kan gjøres mer målrettet.

Det anbefales å pakke ut ting som er emballert i papp utendørs. Skjeggkre kan gjemme seg inne i de små «kanalene» i pappkartongen.

Videre så kan man være forsiktig med hvor man plasserer kofferten når du er ute på reise. På mange hotellrom er det en hulle som er laget for å ha kofferten på. Da minimerer du risikoen for å dra med deg hjem skjeggkre, samt andre kryp som veggdyr og kakerlakker m.m. Vel hjemme igjen, kan det være lurt å pakke ut kofferten på balkongen.

Det er også fullt mulig å bruke limfeller proaktivt. Det vil si å sette ut limfeller før du faktisk får skjeggkre.

Eller: Har du for eksempel fått inn et lite antall individer i leiligheten, kan man jo håpe på at de går i fella før de rekker å legge egg. Skjeggkre legger ikke egg før de når 3 års alder.

Er du redd for å få skjeggkre i sengen? Dra sengen noen cm ut fra veggen.

Produkter:

Skadedyr.net tilbyr giftfrie løsninger som samsvarer med anbefalinger som Folkehelseinstituttet har gitt. Dette er limfeller og lokkemidler. Hvis man søker på limfeller og lokkemidler på internett får man opp mange leverandører.

Etter hvert vil nok enkelte forretninger også være forhandlere for disse produktene.

Det anbefales på det sterkeste å benytte lokkemiddel i fellene, da dette kan mangedoble fangsten. Dette ifølge Folkehelseinstituttets forskning.

Lokkemiddelet er helt uten giftstoffer og strøs i midten av limfellen for størst effekt. Man skal benytte svært lite. Det anbefales en mengde som tilsvarer cirka et halvt riskorn.

Limfeller

Svarte limfeller fanger betydelig flere skjeggkre enn hvite. Dette kommer av at skjeggkreene søker mot mørke steder. Antall limfeller bestemmes ut fra størrelse på boligen og omfanget på problemet. Flere limfeller gir bedre effekt. Det anbefales som et minimum å ha én felle pr. 4 m². Har man en leilighet på 40 m² bør man altså ha minimum 10 feller, men det anbefales å ha noen flere. I et normalt stort soverom bør det være fire feller – en langs hver vegg.

Videre så kan det være fornuftig å ha flere feller på rom med økt fuktighet, eksempelvis på bad og vaskerom, da skjeggkre trives godt i fuktige miljøer.

Det er hevdet at klekking av egg fortrinnsvis foregår der hvor det er høy fuktighet, og man får da muligheter til å fange nymfene før de vokser seg store og blir kjønnsmodne.

Svart limfelle

Limfellene bør byttes etter cirka 2-3 måneder. Dette avhenger i stor grad av hvor rent man har det i huset. Det anbefales hyppig støvsuging når man har limfeller ute, da støv raskt vil kunne ødelegge dem.

Når du fanger skjeggkre er dette bare en fordel. Døde skjeggkre vil fungere som åte for levende skjeggkre, ettersom de er kannibaler og spiser sine artsfrender.

Mange opplever det som sjenerende å ha limfeller rundt omkring i huset. Det anbefales derfor følgende «gjemmesteder»:

- Under kjøkkeninnredning (sokkellist kan ofte enkelt tas av)
- Bak vaskemaskin/tørketrommel
- Bak badekar/toalett
- Bak potteplanter
- Under sofa/møbler

Verditap

- ved salg av bolig hvor det er opplyst om skjeggkre vil det naturlig nok være en lavere interesse for boligen enn en bolig uten skjeggkre. Lavere interesse kan gi lavere pris på boligen.
- I en sak fra Bergen tingrett nylig fant de 10% (kr. 350 000,-) prisavslag som passende. Dette er en vanlig reduksjon.
- På sikt kan man se for seg at skjeggkre blir så normalt at det ikke lengre kan regnes som en mangel, og derfor ikke vil gi like stort verditap. Men per i dag er 10% tap noe man må regne med.

Kilder: Folkehelseinstituttet og Huseiernes Landsforbund.

Les mer om [forebygging av skjeggkre på Skjeggkreblogger.no](http://Skjeggkreblogger.no)

Tor Fjellstad,
Styreleder

Kjell Grobe,
HMS-ansvarlig